

आपला महाराष्ट्र

सत्यवचन आणि त्याग, श्रीरामाची मूलभूत तत्वे

काळ देशभर श्रीराम नवमी धुमधडाक्यात साजरी झाली. धुमधडाका हा शब्द यासाठी वापरावा लागता की, अशा उत्सवांचे बाजारीकरण मोळ्या प्रमाणावर झाले आहे. त्या पढूनीनवे ते साजर करण्याची मानसिकता समाजात आहे. त्याशिवाय असे उत्सवारे झाल्याचे सामग्री लाभात नाही. ज्यांविंदील राजपाटावर श्रीराम होऊन अलंकडे श्रीरामाच्या तत्त्वांचा दैनंदिन जीवन व्यवहारात काही संबंध सहितला नाही. ज्या पाठवण्याचा निर्णय झाला. त्यावेळी बंधू राजकीय पक्षाने श्रीरामाचे पेटंट घेतले आहे असे त्या पक्षात राजकरणासाठी श्रीरामाचा फार मोळ्या प्रमाणावर फायदा झाला. भक्ती पेक्षा आणि श्रुतेपक्षा धर्म आणि त्यागी नावाखाली बहुजन त्यागाच्या मनात त्यार झालेले उत्तम टिक्कवून ठेवणे आणि श्रीरामाचे पेटंट घेतले आहे असे त्या टिक्कवून ठेवणे हे त्या पक्षाचे प्राधान्य क्रम आहेत. म्हणून त्या उत्सवात मोठा झगगमाट, उन्मादी वातावरण, आणि जयघोष आवश्यक झाले श्रीराम हे पनी ब्रती, सत्यवचन आणि त्यागाचे महावाचे आहे. भरत श्रीरामाला विनावितो.

कांगालाच काही देणे घेणे नाही. ज्यांनी श्रीरामाच्या संततीची वापर केला त्यांच्यापैकी एक उदाहरण कोणीही दाखवून द्यावे की हा माणूस सत्यवचनी आणि त्यागी आहे. खिंग लावूनी असा माणूस सापडणे शब्द अपले आहे ते आपला तिथे पत येत्न ताव्यात घ्यावे. असे सांगतो तेव्हा श्रीरामाचे जोपासण्यासाठी सर्व धर्माची माहिती असें आवश्यक आहे. नुकताच गुरुपाडवा (हिंदू नववर्ष) आणि स्वामींमार्ग ईर्द या सारखे पवित्र सण उत्साहात संप्रसंग झाले. उछळ शहरात सर्व धर्मातील सण स्वर्वानि एकत्रित येवून गुण्या गोंविनांदे आणि मोळ्यांमध्ये उत्सवाहाने करतात. भरताचा नाईलाज होतो आणि जड पावलाने ती अयोध्याकडे परत येतो. निघताना मात्र श्रुद्धेय श्रीरामाच्या पादुका सोबत घेतो. अयोध्येत येऊन श्रीरामाचे प्रतिनिधित्व ह्या पादुका तलात. भी तो राज्याचा विश्वस्त डॉ.शोपा बच्छव यांनी केले. असे सांगून एक पर्णकुटी बांधून त्यात राहतो. श्रीरामाला अभिषेत असेलेल्या राज्याचे प्रतिनिधित्व करतो. हा त्यागाचा महिला काय वर्णावा? कोणाचा त्याग मोठा? अशी जण काही स्पर्धाच भावाभावात लागाली आहे. त्याचा तो परमेच्य बिंदू असून राम भरत भेट हे त्याचे प्रतीक म्हणावे लागेल. त्यापैकी काही टक्के ती किंवा कमीत कमी ती त्यागाची भावना आमच्या मनात निर्माण होईल का हा प्रश्न आहे. आणि या प्रश्नाचे उत्तर नकारार्थी येते इतके लोक स्वार्थी झाले आहेत. त्या स्वार्थासाठीची श्रीरामाला नवाचा वापर होत आहे तरी दुवैच म्हणावे त्या श्रद्धालीची वापरकू देतो. न्याय देतो. त्या भरताच्या त्यागाचे मूळ तरी कसे करावे? दिलेल्या वचनापासून तस्खर देखील मागे हटायचे नाही. मत्याला कुठलीही किमत देऊन त्यात तडजोड करायची नाही. त्यासाठी सत्ता नाकारार्थी आणि तब्बल १४ वर्षे वनवाय पत्रकराचा आशा प्रकारचा त्याग करण्याचा श्रीरामाच्या त्यागाचे मूळ कसे करावा? असा प्रश्न रामाच्यातून पडतो. इतके ते मौल्यवान आहे. त्याचा थोडाफार अंश त्यांच्या नामाचा राज्याच्या रुपाने रामाला विश्वासाने दुसरे काहीही नसते त्यापैकी तो गांधीजींनी जागीचा राम होता. परंतु तसा राम आजच्या राजकरणात कुठली बसणारा नव्हात. त्या त्यांची गांधीजींनी स्वातंत्र्याच्या लढायात सर्वसमान्य सर्व धर्मी, सर्व जाती-जमातीच्या लोकांना एक आणले. त्यांच्यातला राम जागवला. आणि विनाशक स्वातंत्र्य मिळविले. रामराज्यात स्वातंत्र्य, समता आणि बंधुव्याच या मूळ्यांना जाग होती. त्या मूळ्यांची जोपासना राज्यात होत होती. म्हणून गांधीजींनी असा रामाच्या संकल्पना मान्य होती. तो गांधीजींनी राम होता. परंतु तसा राम आजच्या राजकरणात कुठली बसणारा नव्हात. सर्वधर्मसमभावाचे तत्त्वज्ञान आजच्या स्वार्थी राजकरणाला अमान्य होते म्हणूनच गांधीजींची समूल नाश करण्यात ही मंडळी पुढे होती. आजी त्यांचा तोच कायवळ आहे एकीकडे रामाचा जयघोष अणि दुर्मिंडे नव्हात. त्यांची जयघोष अणी दुर्मिंडे तत्त्वज्ञानात आहेत. श्रीरामाची जीवनाचे संदर्भ कधी दुर्घट्वहार करताना शरमत नाही असा आजचा काळ आहे. नीती भ्रष्टाचा हा सत्यवगुण मानला जातो. असा उफराटा समाजाचा व्यवहार आहे. त्यापूले कुठल्याचा राम करण्याचा काहीच उपयोग होत माही. ती एक औपचारिकता त्यारा झालेली आहे. हे वास्तव कोणीही नाकारू शकत नाही.

श्रीरामाचे संबंध जीवन हे त्याग आणि सत्यावर उभे आहे. किंतुही काळ बदलता तरी त्यांची मूळ विकासाचे कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला जात असताना आपण राजपाटावर गळ राहत नाही. या भावनेने लक्षण देखील वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

रामायात त्यागाची असंख्य उदाहरणे आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक्षणाची पतकी उर्मिला ही अयोध्यात त्यागाचे मोळ फारसे कोणी करीत नाही. श्रीराम सोबत पडव्यावर लाईवू दाखविण्यात आहे.

त्यापैकी दिसते. हजारो वर्षांपासून मायालाच्या कथा घेतील तितकीची महत्वाची आहेत. श्रीराम आणि भरत ही त्यागाची आणि सत्याची परमोळ्या प्रतीके आहेत. श्रीराम आणि सीते सोबत वनवायात जायणासाठी लक्षणाला कोणीही गळ घातलेली नाही. परंतु ज्येष्ठ भ्राता आणि मातेवान विही वनवायाला रवाना होते. सोबत सीता असते. पण लक

